

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка

Факультет історії та географії

Кафедра географії та методики її навчання

Туризмознавство

Методичні рекомендації з освоєння дисципліни
для студентів 1-го курсу 1-й семестр

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»

Галузь знань

24 Сфера обслуговування

Спеціальність

242 Туризм

Полтава
2019

УДК 796.5 (072.8)
Ш 95

Рецензенти:

1. *Вішнікіна Л.П.* – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри географії та методики її навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка.
2. *Логвин М.М.* – кандидат географічних наук, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу ВНЗ Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівля»

Затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(протокол № 4 від 31.10.2019 р.)

Шуканова А.А.

Ш 95 Туризмознавство: методичні рекомендації / А.А.Шуканова. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2019. – 38 с.

У методичних рекомендація міститься програмний матеріал з дисципліни «Туризмознавство», який поділений на два змістових модулі. До кожного модуля розроблено рекомендації для теоретичної, практичної, індивідуальної та самостійної роботи студентів.

УДК 796.5 (072.8)

© Шуканова А. А., 2019

© ПНПУ імені В.Г.Короленка

ВСТУП

Навчальний курс «Туризмознавство» є першим серед спеціальних предметів, який викладається в першому семестрі I курсу і має за мету ознайомити студентів із майбутнім фахом. Структуру курсу побудовано таким чином, щоб поєднати теоретичне навчання з отриманням певних вмінь і навичок під час практичних занять, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів не тільки в аудиторний час, а й у процесі самостійної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності формування й функціонування індустрії туризму та ринку туристичних послуг.

Міждисциплінарні зв'язки: з курсом економічної теорії.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Туризм як вид господарської діяльності.
2. Організація та регулювання туристичної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Туризмознавство» є сформувати у студентів основи розуміння туристичного процесу, багатогранність його проявів, формування знань зі специфіки функціонування суб'єктів туристичної діяльності та особливостей роботи менеджера туристичного підприємства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знання:

- 1) визначати основні поняття і терміни в туристичній діяльності;
- 2) описувати види і форми туризму;
- 3) називати основні напрями туристичного обслуговування;

Розуміння:

- 4) пояснювати функції туризму в державі;
- 5) пояснювати рекреаційно-туристичне природокористування;

Застосування знань:

- 6) ілюструвати картографічний матеріал при вивченні туризму в регіонах, країнах і світі;

застосовувати нормативно-правову базу розвитку туризму в Україні

Аналіз:

- 7) аналізувати показники та фактори розвитку туризму в державі та світі;

Синтез:

- 8) характеризувати особливості розвитку туризму в регіонах, країнах і світі;
- 9) узагальнювати основні характеристики щодо розвитку туризму;

Оцінювання:

- 10) демонструвати ініціативу щодо особистісних підходів у вивченні туристичної діяльності.

Методи контролю

Оцінювання навчальних досягнень студента здійснюється у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль спрямований на перевірку систематичності роботи студента, рівня засвоєння матеріалу впродовж викладання курсу. Він здійснюється під час проведення лабораторних занять, оцінювання завдань для самостійної роботи.

Модульний контроль здійснюється як підсумок роботи студента впродовж вивчення окремого модулю за результатами теоретичного і практичного матеріалу, передбаченого змістом модуля.

Підсумковий контроль. Підсумкова оцінка складається з усіх балів, набраних студентом під час поточного і модульного видів контролю. Підсумковою формою контролю є екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						Екза- -мен	100
T1	T2	T3	T4	Мод. контр.	Ра- зом	T5	T6	T7	T8	Мод. контр	Ра- зом		
5	5	5	5	10	30	5	5	5	5	10	30	40	

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Туризм як суспільне явище	2
2	Класифікації в туризмі	2
3	Історія виникнення та розвитку туризму	2
4	Індустрія туризму та її структура	2
5	Виробнича складова індустрії туризму	2
6	Ринок туристичних послуг	2
7	Тур як специфічний продукт туристичного ринку	2
8	Організація транспортного обслуговування в туризмі	2
9	Організація послуг гостинності в туризмі	2
10	Організація екскурсійної діяльності	2
11	Міжнародні туристські організації	2
12	Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської діяльності	2
13	Формування вітчизняної туристської політики	2
14- 15	Порядок ліцензування туристської діяльності та сертифікації туристських послуг	4
	Разом	30

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Змістовий модуль 1. ЗМ 1. Туризм як вид господарської діяльності

Практичне заняття 1. Тема: Туризм як суспільне явище

Мета заняття: ознайомитися із чинниками розвитку та функціями туризму, навчитися розрізняти типи туристів за туристичною мотивацією, формулювати визначення основних понять.

Обладнання: Текст Закону України «Про туризм», конспект лекцій.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Охарактеризуйте передумови та об'єктивні чинники розвитку туризму.
2. Дайте визначення понять: «туризм», «турпродукт», «туристичний ринок». Які їх основні характеристики?
3. Назвіть основні економічні та соціальні функції туризму.
4. Фактори туристичної мотивації та фактори розподілу і диференціації попиту (що впливають на вибір місця подорожі).

Завдання 1. Розробіть структурно логічну схему «Умови та чинники розвитку туризму»

Завдання 2. Порівняйте визначення понять: «туризм» і «мандрівка»

Подібні риси	Відмінні риси	
	Туризм	Мандрівка

Завдання 3. Законспекуйте сутнісні характеристики туриста, які містяться в Законі України «Про туризм».

Завдання 4. Пригадайте свій цьогорічний літній відпочинок. За наведеним нижче текстом визначте до якого типу туристу Ви належите. Свій вибір обґрунтуйте та поясніть які вимоги Ви висуваєте до тур продукту і як це вплинуло на вибір місця подорожі.

S-typ – відпочиваючий, що надає перевагу пасивному відпочинку біля моря, спокою та комфорту;

F-typ – турист, який понад усе надає перевагу зміні вражень, тому воліє подорожувати на далекі відстані і тільки туди, де "вирує життя", де є товариство, задоволення, флірт;

W-1-typ – любить лісові прогулянки та походи, надає перевагу активному відпочинку, під час якого прагне підтримувати хорошу фізичну форму, але професійно спортом не займається;

W-2-typ – на відміну від попереднього – більше спортсмен, ніж аматор, тому при виборі туру орієнтується на можливість займатися улюбленим видом спорту (до екстремальних умов включно);

A-typ – любить ризик, пригоди, прагне нових гострих вражень, випробувань;

B-typ – допитливі туристи, що подорожують із просвітницькою метою, основою їх подорожі є ознайомлення з визначними пам'ятками. У межах типу виділяють три різновиди: а)"експерти", що "колекціонують" визначні пам'ятки, які вони відвідали; б)"емоційні любителі культури та природи", які прагнуть їх побачити й отримати від цього насолоду; в)"спеціалісти", що прагнуть не тільки побачити, але й поглибити свої знання в певних напрямках культури.

Завдання для самостійної роботи. До глосарію термінів запишіть визначення понять: турист, туризм, туристична діяльність, туристичний продукт, туристична інфраструктура, туристична індустрія, туристичні ресурси, суб'єкт туристичної діяльності.

Література: а) базова: 3; 4;

б) додаткова: 3; 4

Лабораторне заняття 2. Тема: Класифікації в туризмі

Мета заняття: ознайомитись із класифікацією туризму за різними ознаками.

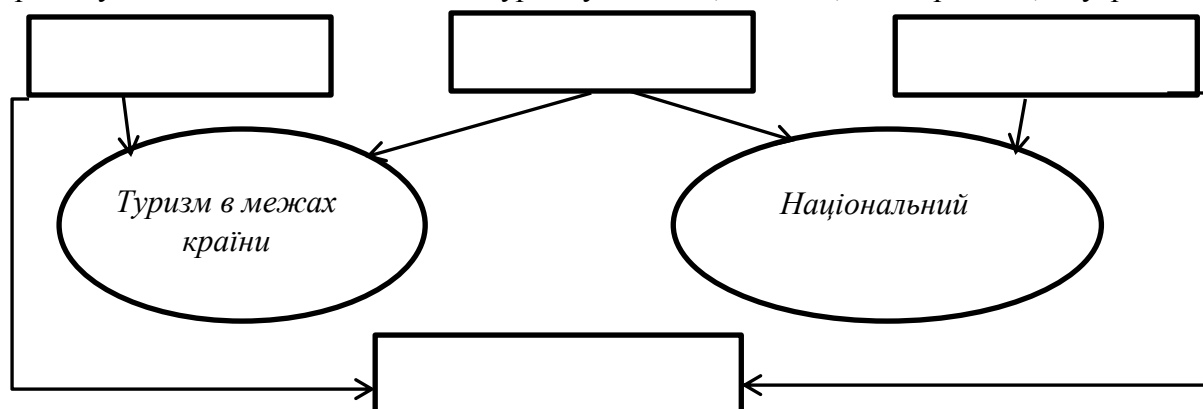
Обладнання: конспект лекцій, схема «Види туризму».

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Класифікація туризму відповідно до рекомендацій ЮНВТО.
2. Класифікація туризму за різними ознаками класифікації.
3. Класифікація маршрутів та турів.

Завдання 1. Розробіть структурно-логічну схему «Види туризму». Для цього до схеми в прямокутники впишіть назви видів туризму: в'їзний, виїзний, міжнародний, внутрішній.

Завдання 2. Упорядкуйте за ознаками класифікації види туризму, наведені в таблиці:

<i>Вид туризму</i>	<i>Ознака класифікації</i>
діловий	
релігійний	
автомобільний	
самодіяльний	
гірський	
сільський	
сезонний	
молодіжний	
екстремальний	
соціальний	
масовий	
екологічний	
космічний	

Завдання 2. Визначте, до якого виду або форми туризму можна віднести такі поїздки:

- а) група німецьких археологів відвідала Україну з метою знайомства з Карпатським регіоном;
  - б) старшокласники під час канікул вирушили у подорож по Дніпру;
  - в) лікар летить на дводенний семінар до Польщі;
  - г) велосипедисти вирішили у вихідні здійснити подорож до сусідньої області.
- д) сформулюйте власний приклад.

Література: а) базова: 3; 4;

б) додаткова: 3; 4

Лабораторне заняття 3. Тема: Історія виникнення та розвитку туризму

Мета заняття: проаналізувати етапи розвитку туризму в світі та в Україні.

Обладнання: конспект лекцій, схема «Види туризму».

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Обґрунтуйте поділ історії туризму на передісторичний та історичний періоди.
2. Початковий етап розвитку туризму (до 1841 р.).
3. Етап становлення туризму як галузі (1841 – 1914 рр.)
4. Етап становлення індустрії туризму (1914 – 1945 рр.)
5. Монополізація туристичної індустрії (після 1945 р.).
6. Глобалізаційні тенденції в туризмі (з 90-х рр.. ХХ ст.)
7. Туристична справа в Україні.

Завдання 1. Побудуйте таблицю за зразком та проаналізуйте її:

Етапи розвитку світового туризму		
Назва етапу	Термін етапу	Характерні риси етапу

Завдання 2. За даними рис. 1 зробіть висновок стосовно динаміки відвідування України іноземними туристами та виїзду громадян України за кордон.

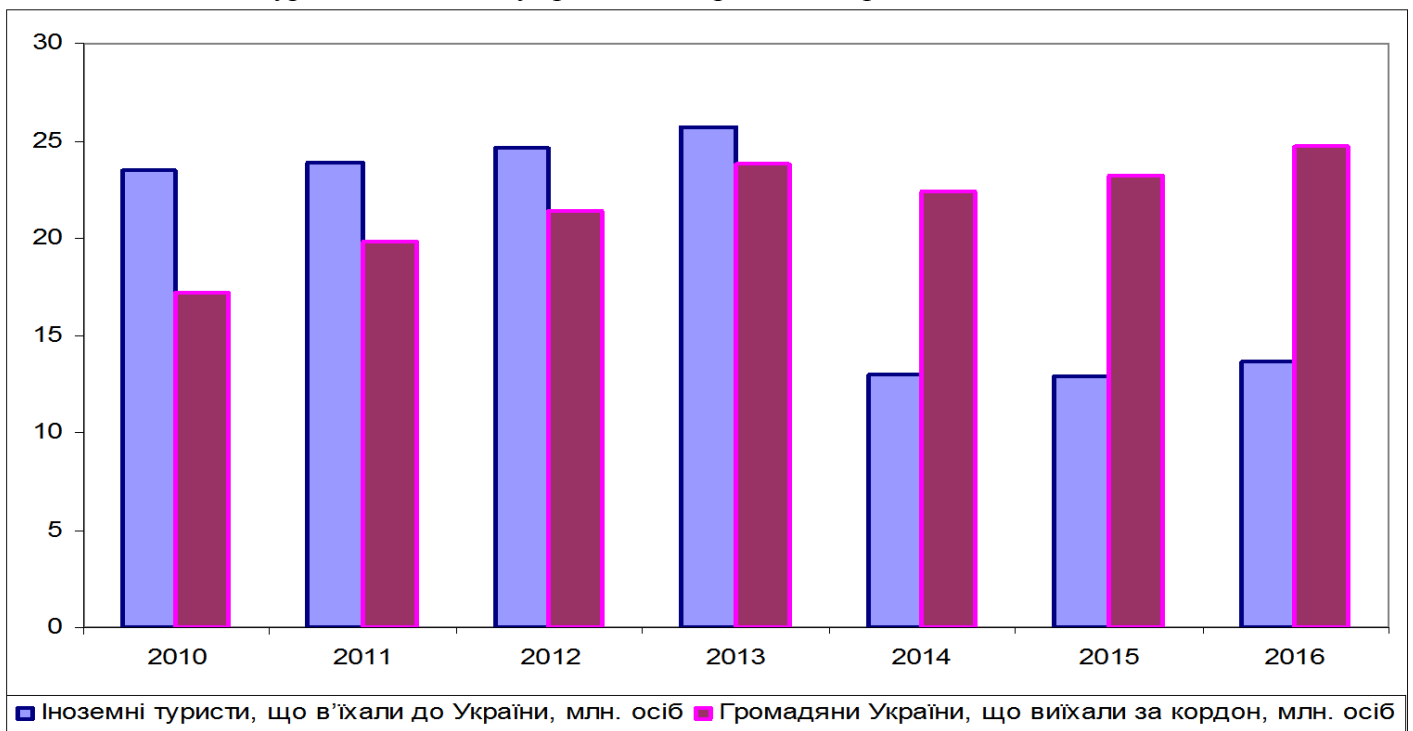

Рис. 1. Основні показники відвідування України іноземними туристами та виїзду громадян України за кордон (за даними Адміністрації Держприкордонслужби)

Література: а) базова: 3; 4;

б) додаткова: 3; 4.

Савельєв О. Людина, яка придумала туризм [Текст] / Олександр Савельєв // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2010. – № 20. – С. 6-7.

Лабораторне заняття 4. Тема: Індустрія туризму та її структура

Мета заняття: розкрити поняття «індустрія туризму», визначити специфіку туристичних послуг, проаналізувати структури індустрії туризму.

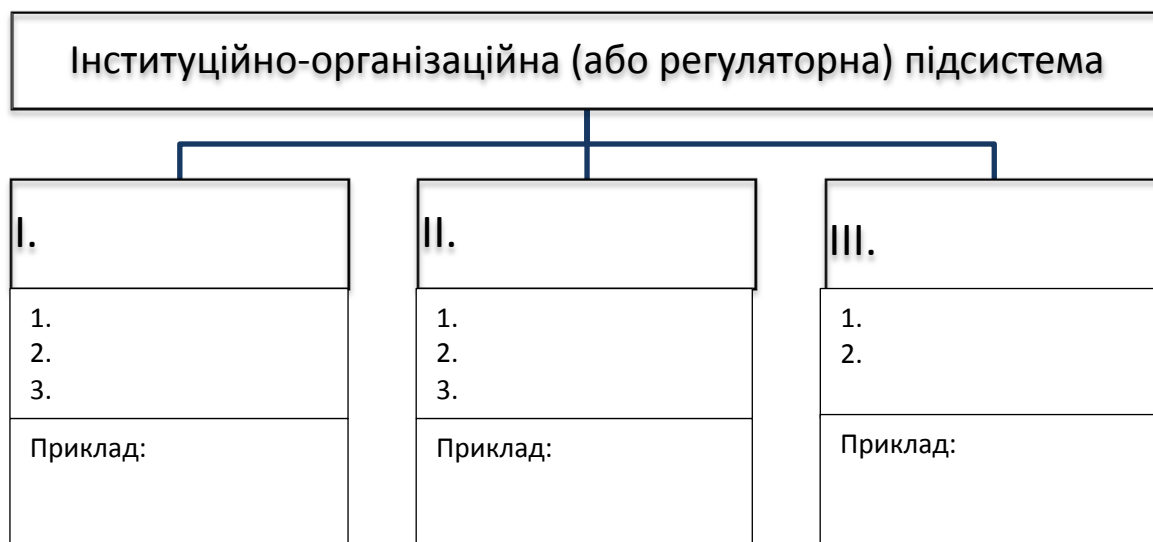
Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Розкрийте поняття «індустрія туризму». Типи підприємств, що здійснюють туристичну діяльність.
2. Туристичні послуги. Специфіка виробництва та постачання послуг.
3. Структури індустрії туризму.
4. Туристичний продукт та його складові.

Завдання 1. Побудуйте структурно-логічну схему «Інституційно-організаційна (або регуляторна) підсистема індустрії туризму» та наведіть по одному прикладу до кожної структури.

Завдання 2. Побудуйте структурно-логічну схему «Функціонально-господарська (або виробнича) підсистема індустрії туризму» та наведіть по одному прикладу до кожної структури.

Завдання 3. Побудуйте структурно-логічну схему «Територіально-господарська (або господарська) підсистема індустрії туризму» та наведіть по одному прикладу до кожної структури.

Завдання 4. Побудуйте структурно-логічну схему «Склад туристичного продукту»
Література: 4; 6.

Лабораторне заняття 5. Тема: Виробнича складова індустрії туризму

Мета заняття: проаналізувати виробничу складову індустрії туризму, типи засобів розміщення і закладів харчування.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Розкрийте поняття «гостинність».
2. Типи засобів розміщення та їх класифікація.
3. Дайте визначення готелю і поясніть його. Наведіть приклади основних і додаткових послуг готелю.
4. Типи закладів харчування.

Завдання 1. Розкрийте відповідність між класом готелю та категорією закладу харчування. Результати роботи оформіть у вигляді таблиці:

Клас готелю	Категорія закладу харчування	Приклад закладів харчування
4–5*		
3–4*		
1–3*		
1*		
безкатегорійний		

Завдання 2. За інформацією із інтернет-сайту підготуйте розповідь-презентацію та класифікуйте один із готелів Полтави за різними ознаками:

- А) за рекомендаціями ЮНВТО;
- Б) категорія готелю за рівнем комфорту (за європейською системою класифікації);
- В) за класифікаційними ознаками: 1) особливості управління; 2) місце розташування; 3) тривалість і режим роботи; 4) тривалість перебування гостей та умови використання; 5) рівень цін на номери (порахувати у \$); 6) режим харчування; 7) забезпечення харчуванням; 8) місткість номерного фонду;

Складіть перелік основних і додаткових послуг даного готелю.

Результати роботи оформіть у вигляді презентації.

Приклади варіантів завдань:

1. Готель «Глухомань» http://www.gluhoman.com.ua/ru_hotel_new.php
2. Прем'єр Отель Палаццо <https://palazzo-hotel.phnr.com/about-hotel>
3. Готель «Явір» <http://everest.pl.ua/>

4. Готель «Атмосфера» <http://atmosphere.everest.pl.ua/page/about.html>
5. Хостел «Універ» <http://univer-hostel.pl.ua/plan-price/>
6. Готель «Турист» http://www.tourist-poltava.com.ua/ru_about_us.php
7. Готель «Reikartz Галерея Полтава» <http://galery.com.ua/>

Література: 4.

Лабораторне заняття 6. Тема: Ринок туристичних послуг

Мета заняття: проаналізувати етапи розвитку туризму в світі та в Україні.

Обладнання: конспект лекцій, схема «Види туризму».

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Дайте визначення туристського ринку. Моделі ринку за кількістю підприємств у галузі.
2. За якими ознаками визначаються суб'єкти та об'єкти туристичного ринку?
3. Які основні особливості функціонування туристського ринку?
4. Дайте визначення туристського попиту і туристської пропозиції. Які їх особливості?
5. Діяльність організаторів туризму – туроператорів і турагентів. Типи туроператорів.

Завдання 1. Порівняйте поняття «туроператор» і «турагент».

Подібні риси	Відмінні риси	
	Туроператор	Турагент

Завдання 2. Розрахуйте обсяг реалізації туристичного оператора. Дані для розрахунків наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Напрями роботи виїзного та види внутрішнього туризму туристичного оператора

Напрямок/ вид туризму	Кількість путівок	Середня вартість путівки, грн
Виїзний туризм		
Туреччина	235	8700
Єгипет	240	6700
Австрія	24	6500
Бельгія	13	5800
Таїланд	43	11200
Домінікана	23	13000
Чехія	115	4300
Внутрішній туризм		
Лікування та оздоровлення	85	10300
Діловий	32	7400
Дозвілля	546	9600

Завдання 3. Розрахуйте обсяг реалізації туристичного агента. Комісійна винагорода 10%. Дані для розрахунків наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Напрями роботи за виїзним туризмом туристичного агента

Напрямок	Кількість путівок	Середня вартість путівки, грн
Туреччина	320	8700
Єгипет	410	6700
Австрія	55	6500
Бельгія	12	5800
Таїланд	3	11200
Домінікана	14	13000

Література: 3; 4.

Лабораторне заняття 7. Тема: Тур як специфічний продукт туристичного ринку

Мета заняття: проаналізувати класифікацію турів і маршрутів, ознайомитися з принципами розробки турів.

Обладнання: конспект лекцій, схема «Види туризму».

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Дайте визначення туру та поясніть, чому він є специфічним продуктом туристичного ринку?
2. За якими ознаками класифікують тури?
3. Поясніть принципи, яким мають відповідати тури, що розробляються туроператорами.
4. Класифікація маршрутів: за тематикою, за видами пересування, за сезоном, за тривалістю, за контингентом, за формою.

Завдання 1. Складіть тур, який би відповідав таким параметрам: 1) вид туризму – пізнавальний; 2) форма – груповий; 3) напрям – Південна Україна; 4) термін – нетривалий, позасезонний; 5) з використанням сухопутного транспорту; 6) економкласу. Оберіть форму маршруту такого туру та обґрунтуйте її. Дайте «портрет споживача» розробленого туру: вік, стать, соціальний стан, місце проживання, рід занять, рівень освіти, рівень прибутків.

Завдання 2. Складіть короткий опис туристичного маршруту територією Полтавської області, який класифікуйте за всіма ознаками класифікації маршрутів. Дайте «портрет споживача» розробленого маршруту: вік, стать, соціальний стан, місце проживання, рід занять, рівень освіти, рівень прибутків.

Варіанти завдань маршрутів за тематикою:

- 1) пізнавальний;
- 2) рекреаційний;
- 3) курортно-лікувальний;
- 4) спортивний;
- 5) релігійний.

Написання модульної контрольної роботи по ЗМ 1.

Література: 3; 4.

ЗМ 2. Організація та регулювання туристичної діяльності

Лабораторне заняття 8. Тема: Організація транспортного обслуговування в туризмі

Мета заняття: вивчити особливості організації транспортного обслуговування в туризмі, проаналізувати порівняльні переваги використання різних видів транспорту в туризмі. *Обладнання:* конспект лекцій, підручники.

Хід заняття

Питання для обговорення

1. Вимоги туриста до організації перевезень.
2. У чому особливості організації авіаперевезень?
3. Проведіть порівняльний аналіз використання лінійних і чартерних рейсів щодо обслуговування туристів.
4. Особливості обслуговування туристів авіаційним транспортом.
5. Розкрийте особливості організації круїзів.

Завдання 1. Користуючись матеріалами підручника (п. 5.2) та текстами лекцій, складіть таблицю порівняльних переваг використання різних видів транспорту в туризмі:

Вид транспорту	Переваги	Недоліки

Завдання 2. На контурній карті позначте найпопулярніші маршрути на світовому ринку круїзного туризму. Складіть перелік послуг, які пропонуються пасажиром морських круїзних суден.

Література: 3; 4.

Лабораторне заняття 9. Тема: Організація послуг гостинності в туризмі

Мета заняття: вивчити особливості організації послуг гостинності в туризмі, ознайомитись із класифікацією засобів розміщення та організацією харчування туристів.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

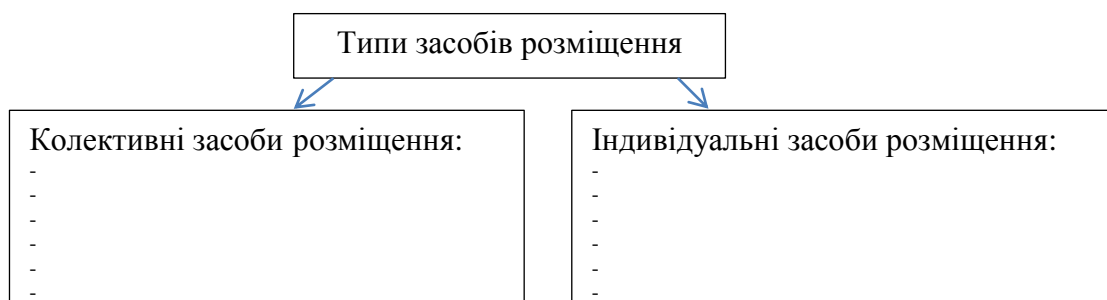
Хід заняття.

Питання для обговорення.

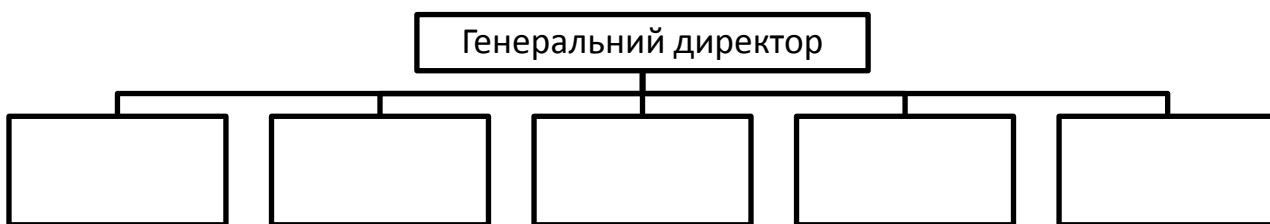
1. Основні і додаткові засоби розміщення.
2. Назвіть основні служби готелю та розкрийте їх функції.
3. Накресліть та поясніть схему гостьового циклу.
4. Організація харчування туристів: а) у стаціонарних рестораних закладах; б) у готелях; в) у транспортних засобах.

Завдання 1. Уважно ознайомтесь із особливостями класифікації готелів, які визначені в ДСТУ 4269-2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів» та ДСТУ 4527-2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення». До глосарію понять випишіть визначення термінів: готельні послуги, готель, засіб розміщення, агроготель, апартамент-готель, база відпочинку, ботель, будинок відпочинку, готельно-офісний центр, гуртожиток, кемпінг, мотель, санаторій, туристична база, флотель, хостел, дача, караван, намет.

Завдання 2. Використовуючи ДСТУ 4527-2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення» складіть структурно-логічну схему «Типи засобів розміщення».

Завдання 3. Користуючись матеріалами підручника (п. 5.3), складіть типову схему організаційно-управлінської структури готелю. Впишіть до відповідної служби приклади: сауна, склад, ресторан, служба благоустрою території, комерційний директор, відділ кадрів.

Література: 3; 4.

Лабораторне заняття 10. Тема: Організація екскурсійної діяльності

Мета заняття: вивчити особливості організації екскурсійної діяльності в туризмі.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Поняття «екскурсія», «екскурсійна діяльність» та їх ознаки.
2. Класифікація екскурсійних об'єктів.
3. Класифікація екскурсій.
4. Правила проведення екскурсійної діяльності. Кваліфікаційні вимоги для екскурсіводів

Студенти об'єднуються в групи, кожна з груп виконує одне із завдань:

Завдання 1. Проаналізуйте екскурсію по м. Полтава, розроблену екскурсійним бюро «Полтавщина» http://ekscurs.at.ua/index/peshekhodontaja_ekskursija/0-15

На карті Полтави цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Завдання 2. Проаналізуйте екскурсію по Гоголівським місцям Полтавщини, розроблену екскурсійним бюро «Полтавщина» http://ekscurs.at.ua/index/gogolevskie_mesta/0-24

На карті Полтавської області цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Завдання 3. Проаналізуйте екскурсію «Літературна Полтава», розроблену екскурсійним бюро «Полтавщина» http://ekscurs.at.ua/index/literaturnaja_poltava/0-17

На карті Полтави цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Завдання 4. Проаналізуйте екскурсію «По трьох монастирях Полтавщини», розроблену екскурсійним бюро «Аміго» <http://www.amigo-tour.com.ua/index.php?t=10>

На карті Полтавщини цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Завдання 5. Проаналізуйте екскурсію по м. Полтава з QR-Кодами «Стежка Легенд», розроблену у рамках концепції Ukraine4all (Україна для всіх) <https://tourist.pl.ua/2016/02/stezhka-legend/>

На карті Полтавщини цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Завдання 6. Проаналізуйте екскурсію «С. Петлюра в м. Полтава», розроблену Спілкою екскурсоводів Полтавщини <http://poltava-tour.gov.ua/page/nacionalno-patriotichni>

На карті Полтави цифрами позначте і класифікуйте екскурсійні об'єкти, маршрут (початок, кінець і проміжні пункти) та визначте вид маршруту за конфігурацією траси (лінійний, кільцевий, радіальний, комбінований) та класифікуйте вид екскурсії (за критерієм змісту, за місцем проведення, за засобом пересування).

Література: 3; 4.

1. Кваліфікаційні вимоги для екскурсоводів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04>

Лабораторне заняття 11. Тема: Міжнародні туристські організації

Мета заняття: вивчити особливості організації екскурсійної діяльності в туризмі.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. UNWTO (ЮНВТО) та її роль у міжнародній туристській політиці.
2. Структура управління та основні напрями роботи UNWTO.
3. Міжнародні організації та їх роль в розвитку туризму.

Завдання 1. Визначити тематичну спрямованість напрямів роботи UNWTO по роках святкування Всесвітнього дня туризму. (<http://wtd.unwto.org/content/past-wtd-celebrations-0>)

Завдання 2. Відповідь студентів по заздалегідь підготовлених доповідях. Охарактеризуйте діяльність однієї з міжнародних організацій, що працюють в сфері регулювання туристської діяльності за планом:

- 1) передумови і дата створення організації;
- 2) з яких структурних елементів складається організація;
- 4) як здійснюється керування організацією;
- 5) які основні завдання вирішує організація.

Варіанти завдань:

- 1 Всесвітня федерація асоціацій туристських агентств (United Federation of Travel Agents' Associations – FUAAV). <http://www.uftaa.org/>
- 2 Всесвітня асоціація туристських агентств (BATA) (World Association of Travel Agencies – WATA) . http://tourlib.net/statti_tourism/vata.htm
- 3 Всесвітня Рада з подорожей і туризму (WTTC). <https://www.wttc.org/about/>
- 4 Міжнародна асоціація світового туризму (MT).
- 5 Міжнародний туристський альянс ((International Touring Alliance – AIT).
- 6 Всесвітня асоціація з питань дозвілля і відпочинку (BAPA).
- 7 Міжнародна готельна і ресторанна асоціація (International Hotel & Restaurant Association - IH&RA).
- 8 Міжнародна організація соціального туризму (ISTO)
- 9 Міжнародна асоціація туризму з діловими цілями (Global Business Travel Association – GBTA)
- 10 Міжнародна асоціація з конгресів і з'їздів (ICCA). <https://www.iccaworld.org/>
- 11 Міжнародна федерація журналістів і письменників з питань туризму (FIJET).
- 12 Міжнародна асоціація наукових експертів з туризму (International Association of Scientific Experts in Tourism – AIECT).
13. Міжнародна рада круїзних компаній (International Council of Cruise Lines – ICCL)
14. Федерація міжнародних молодіжних туристичних організацій (Federation of International Youth Travel Organisations – FIYTO)
15. Міжнародна федерацію інформаційних технологій і туризму (International Federation for Information Technology and Tourism – IFITT)
16. Міжнародне співтовариство викладачів туристичних дисциплін (International Society of Travel and Tourism Educators – ISTTE)
17. Асоціація досліджень подорожей і туризму (Travel and Tourism Research Association – TTRA).
18. Міжнародна асоціація розважальних парків і атракціонів (IAAPA) <https://www.funigroup.com.ua/ru/new-attractions/mejdunarodnaya-assotsiatsiya-razvlekatelnyih-parkov-i-atraktsionov-iaapa/> або <http://www.iaapa.org>
19. Всеукраїнська Асоціація Гідів (ВАГ)

Література: 5.

Лабораторне заняття 12. Тема: Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської діяльності

Мета заняття: вивчити особливості організації екскурсійної діяльності в туризмі.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Міжнародні документи, що регламентують туристську діяльність.
2. Сутність міжнародних туристських заходів.
3. Права та обов'язки туриста.

Завдання 1. Розгляньте нормативно – правові документи, що регулюють туристську діяльність на міжнародному і національному рівнях (<http://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=f20f8019-3c3c-4bda-b825-fe00f978a4dd&title=MizhnarodniAkti>):

1. Закон України «Про туризм» (з урахуванням всіх змін);
2. Хартія туризму
3. Гаазька декларація Міжпарламентської конференції по туризму
4. Глобальний етичний кодекс туризму.

Завдання 2. Письмово проаналізуйте один із документів, що наведені в завданні 1 за планом:

- 1) Визначити дату та місце ухвалення документу.
- 2) Визначити обставини, які передували або сприяли ухваленню цього документу.
- 3) Основні розділи документу, та сутність кожного розділу (у стислому вигляді).
- 4) Унікальність кожного документу (пункти або розділи, які розкривають його сутність).

Завдання 3. Зробіть порівняльний аналіз визначення одного з термінів або понять у документах, що наведені в завданні 1.

Варіанти завдань:

- 1 Туризм.
- 2 Турист.
- 3 Туристська послуга.
- 4 Туристський продукт.
- 5 Туристські ресурси.
- 6 Пріоритетні види і форми туризму.
- 7 Державне регулювання в області туризму.
- 8 Безпека в області туризму (турист, його майно, навколишнє середовище).
- 9 Права й обов'язки туриста.
- 10 Права й обов'язки працівників і підприємців туристської індустрії.

Література: 3; 5.

Рамочная конвенция по этике туризма [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/russian12663draftframeworkconventionontourismethicsrussian13may20172.pdf>

Лабораторне заняття 13. Тема: Формування вітчизняної туристської політики

Мета заняття: вивчити особливості організації туристської політики та державного регулювання в галузі туризму в Україні.

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму.
2. Організаційно-правовий механізм регулювання туристичної діяльності.
3. Соціальний механізм регулювання туристичної діяльності.
4. Економічний механізм регулювання туристичної діяльності.
5. Програми розвитку туризму.

Завдання 1. Ознайомтесь із сторінкою департаменту туризму та курортів: <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=4268f55c-fec7-4d63-b4d3-1a0311a7297b&tag=Turizm>

Із Положення про департамент туризму та курортів визначте його структуру, завдання, функції та права.

Завдання 2. Ознайомтесь із змістом Обласної програми розвитку туризму і курортів Полтавської області (<http://poltava-tour.gov.ua/page/oblasna-programa-rozvitku-turizmu-i>

[kurortiv-na-2016-2020-rr](#)). Які стратегічний напрями та очікувані результати реалізації програми?

Завдання 3. Ознайомтесь із змістом рубрики «Актуальні попередження подорожуючим», розміщеної на сайті Міністерства закордонних справ України <http://mfa.gov.ua/ua/alerts/current> На контурній карті позначте і підпишіть країни, стосовно яких були попередження подорожуючим у 2017 році, умовними знаками вкажіть причину загроз (внутрішньополітична ситуація, загроза терористичних актів, стихійні природні явища, спалахи захворюваності тощо).

Література: 2; 3; 4.

Лабораторне заняття 14-15. Тема: Порядок ліцензування туристської діяльності та сертифікації туристських послуг

Мета заняття: отримання знань щодо ліцензування у туризмі, порядку надання туристичних послуг

Обладнання: конспект лекцій, підручники.

Хід заняття.

Питання для обговорення.

1. Ліцензування у туризмі. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності.
2. Сертифікація та стандартизація сфери туризму.
3. Порядок надання туристичних послуг.
4. Ліцензування та сертифікація транспортних перевезень.

Завдання 1. Провести аналіз наступних документів: Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності та Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо надання туристичних послуг». Визначити права та обов'язки туристів, туроператорів та турагентів. З'ясувати яка інформація обов'язково повинна надаватися турагентом туристу.

Завдання 2. На сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі (Департамент туризму та курортів України, розділ Туроператорська діяльність) знайти перелік документів, необхідних для отримання ліцензії. Заповнити бланк заяви на отримання ліцензії.

Написання модульної контрольної роботи по ЗМ 2.

Література: 3; 4.

1. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-%D0%BF>
2. Подорож Україною [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://podorozh.info/index.php>

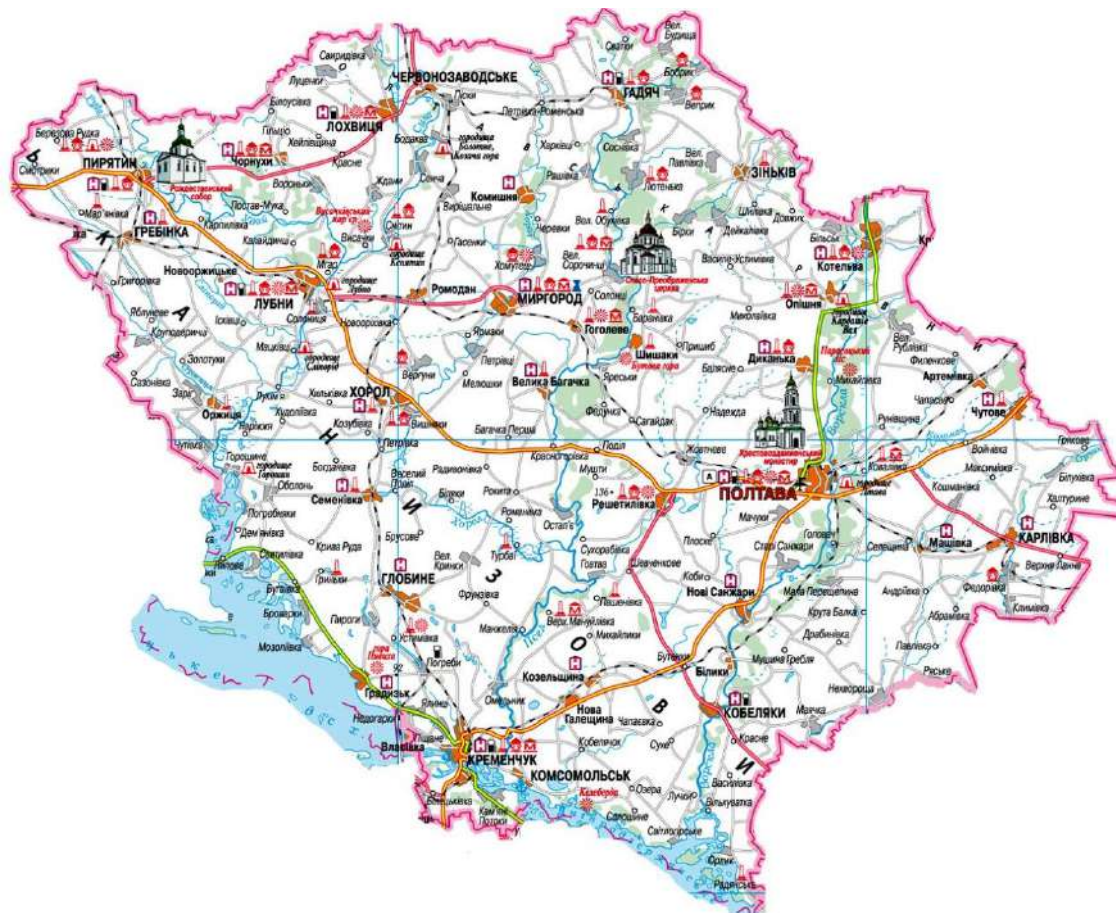

Рис. А.1. Туристична карта Полтавщини

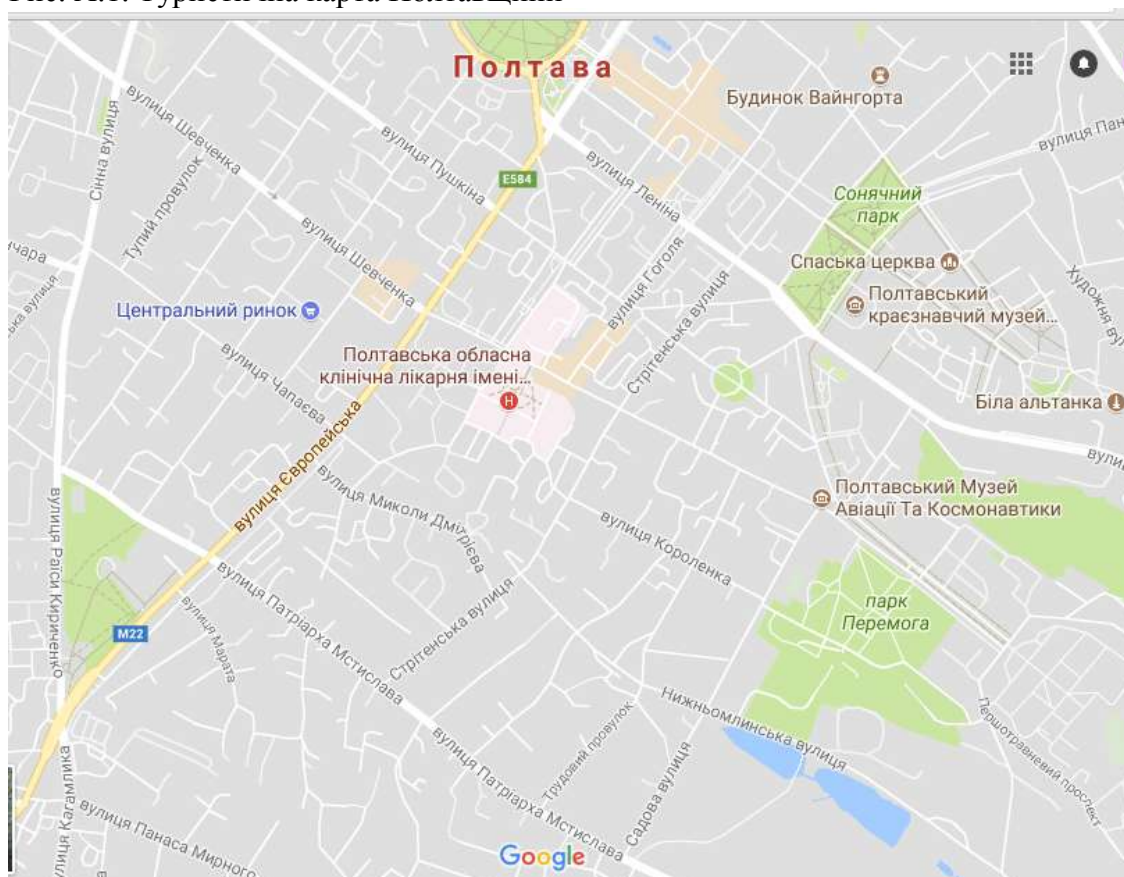

Рис. А.2. Фрагмент туристичної карти м. Полтави.

Література

Рекомендована література

Базова

1. Биржаков, М. Б. Введение в туризм [Текст] / М. Б. Биржаков. – Санкт-Петербург : Герда, 2000. – 192 с. Електронна версія: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Биржаков_М.П._Введение_в_туризм.djvu
2. Буйленко, В. Ф. Туризм [Текст] : учебник / В. Ф. Буйленко. – Москва : Феникс, 2008. – 416 с. Електронна версія: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Буйленко_В.Ф._Туризм_учебник.doc
3. Кифяк, В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні [Текст] : Навч. посіб. для студ. вузів / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
4. Любіцева О.О. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник / О.О. Любіцева, В.К. Бабарицька. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 335 с. Електронна версія: http://www.lginfo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=149&Itemid=138&lang=uk
5. Мальська М. П. Світовий досвід розвитку туризму [Текст] : підручник / М. П. Мальська, Н. М. Паньків, А. Б. Ховалко ; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 244 с.
6. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму [Текст] : монографія / керівники проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко. – Київ : Академія, 2013. – 368 с.

Додаткова

1. Курилова, В. И. Туризм [Текст] : Учеб. пособие для пед. ин-тов. / В. И. Курилова. – М. : Просвещение, 1988. – 222 с.
2. Соловійов В. О. Подорожі, переселення, туризм [Текст] / Володимир Остапович Соловійов. – Х. : Основа, 2013. – 96 с. – (Б-ка журн."Географія" ; Вип 10 (130)). – Бібліогр.: с. 79-80 (23 назви). – Короткий слов. термінів: с. 81-93.
3. Зорин И. В. Энциклопедия туризма [Текст] : Справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 368 с.
4. Понимание туризма: Базовый глоссарий [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://statistics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/glossaryru.pdf>

Інформаційні ресурси

5. World Tourism Organization UNWTO [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Департамент туризму і курортів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails>
7. Туристичний бренд України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=7cac02e9-6746-4374-b395-95699ed30fc9&tag=TuristichniiBrendUkraini>
8. Концепція Державної програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2007-2010 роки [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/6652.htm.
9. Country brand index 2010 [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.futurebrand.com/wp-content/uploads/2010/11/CBI_VBC_2010.pdf.
10. Подорож Україною [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://podorozh.info/index.php>
11. Украинский туристический портал Tours.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tours.ua/>